

Vergaderjaar 2019–2020

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 482

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juni 2020

Suïcidepreventie is een belangrijk onderwerp. Deze lastige tijd brengt veel onzekerheden met zich mee en kan daarbij extra spanningen en kwetsbaarheden aan het licht brengen. Juist in deze periode is het van belang om extra alert te zijn op mogelijke psychische problematiek die ontstaat en open over emoties te spreken, ook over de meest wanhopige.

Op 17 oktober 2019 vond het laatste AO suïcidepreventie plaats (Kamerstuk 32 793, nr. 455). Met deze brief informeer ik u over de stand van zaken op het gebied van suïcidepreventie. Ik zal daarbij conform eerdere toezeggingen ingaan op de ontwikkelingen met betrekking tot de capaciteit en toegankelijkheid van de hulpverlening en de stand van zaken van de nieuwe Landelijke Agenda (LA) Suïcidepreventie (2021–2025). Tot slot zal ik nog kort ingaan op de stand van zaken wat betreft een aantal eerder gedane toezeggingen op dit onderwerp.

Capaciteit en toegankelijkheid hulpverlening

De coronacrisis en de maatschappelijke gevolgen daarvan kunnen van invloed zijn op het aantal mensen met psychische klachten en ook op het aantal mensen met suïcidale gedachten. Daarom is 113 Zelfmoordpreventie ook vanaf de start nauw betrokken bij de door mij ingezette crisisaanpak corona&ggz. Vooralsnog ziet 113 Zelfmoordpreventie geen toename van het aantal hulpvragen. De hulpverlening door 113 Zelfmoordpreventie is van grote waarde voor mensen met suïcidale gedachten. De afgelopen periode ben ik actief met 113 Zelfmoordpreventie in gesprek gegaan over de ontwikkelingen die zij zien en de komende periode verwachten. Daarbij hebben we in samenspraak bekeken wat nodig is aan mensen en middelen om op een goede manier hulpverlening te kunnen blijven aanbieden en tegelijkertijd de wachttijden van 113 Zelfmoordpreventie terug te dringen. Ik heb met 113 Zelfmoordpreventie afgesproken dat ik voornemens ben om extra middelen ter beschikking te stellen om de hulpverlening in 2020 verder te verstevigen.

Hierbij geldt het uitgangspunt dat de huidige bezetting van de hulplijn van 113 Zelfmoordpreventie wordt geoptimaliseerd om een effectieve respons van 95 procent te behalen. Zo kan 113 Zelfmoordpreventie met behulp van deze middelen o.a. meer mensen inzetten voor de hulpverlening en hun inzet in de nacht verdubbelen. Met deze versteviging geef ik uitvoering aan de motie van de leden Van Brenk en Van der Staaij die de regering verzocht extra middelen vrij te maken als het noodzakelijk is om de capaciteit van 113 Zelfmoordpreventie te vergroten.¹ Daarnaast geef ik hiermee uitvoering aan de motie van de leden Renkema en Wörsdörfer die verzocht om tot een oplossing te komen om de wachttijden terug te dringen en te bezien of verdere handelingsbevoegdheid van de professionals bij 113 wenselijk en uitvoerbaar is.²

Naast het verstevigen van de capaciteit voor de hulpverlening is de afgelopen periode ook gewerkt aan het vergroten van de toegankelijkheid van 113 Zelfmoordpreventie. Naar aanleiding van het AO suïcidepreventie op 17 oktober 2019 is met behulp van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en andere betrokkenen hard gewerkt aan het beschikbaar stellen van het telefoonnummer 113 voor de stichting. Ik ben verheugd te kunnen melden dat dit telefoonnummer uiterlijk op 1 juli aanstaande beschikbaar zal zijn voor de stichting. Gedurende de afgelopen periode is gebleken dat het vanwege juridische en technische belemmeringen niet mogelijk is om het nummer 113 op de korte termijn gratis en anoniem beschikbaar te stellen. Daarom heeft 113 Zelfmoordpreventie mij verzocht om te kiezen voor het uitdragen van het gratis en anonieme nummer 0800-0113 naast het nummer 113. Hierdoor is de brede bereikbaarheid vergroot en is anoniem en kosteloos kunnen bellen met 113 Zelfmoordpreventie geborgd. Dit zijn waardevolle verbeteringen ten opzichte van de eerdere praktijk. Hierbij blijft gelden dat betrokken partijen blijvend toezien op de effectiviteit van de maatregelen die zijn genomen om «misdialing» met alarmnummer 112 te voorkomen en die maatregelen aanpassen wanneer de omstandigheden daarom vragen. Volgend jaar zal worden geëvalueerd of de inzet van beide nummers door 113 Zelfmoordpreventie tot knelpunten of klachten leidt. Daarnaast vind ik het belangrijk om te vermelden dat ook de naamsbekendheid van 113 Zelfmoordpreventie de afgelopen jaren sterk is toegenomen. In 2015 was slechts 3 procent van de Nederlandse bevolking bekend met 113 Zelfmoordpreventie. Inmiddels is dit percentage opgelopen via 56 procent in 2018 tot 75 procent (2019). Hieruit blijkt dat steeds meer mensen de weg vinden om een indringend gesprek te voeren waarin hopelijk een ander handelingsperspectief geboden kan worden.

Nieuwe Landelijke Agenda Suïcidepreventie (2021–2025)

Tijdens het AO op 17 oktober 2019 heb ik uw Kamer toegezegd voor de zomer te informeren over de stand van zaken Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021–2025. In het onderstaande ga ik hierop in.

113 Zelfmoordpreventie heeft de afgelopen periode gewerkt aan het opstellen van een concept agenda voor de komende jaren. Binnen deze agenda zijn zeven doelstellingen opgesteld met verschillende acties die in de toekomst ingezet zouden kunnen worden op het gebied van suïcidepreventie. Het gaat om de volgende zeven doelstellingen:

1. Durven en leren praten over suïcide.
2. Professionals opleiden, bijscholen en toerusten.
3. Suïcidepreventie in de wijk verstevigen, op scholen en in de sociaaleconomische sector.

¹ Kamerstuk 25 295, nr. 368

² Kamerstuk 32 793, nr. 465

4. Bereik van specifieke doelgroepen vergroten.
5. Veiligheid en effectiviteit van zorg verbeteren vanuit samenwerking tussen professionals, naasten en ervaringsdeskundigen.
6. Barrières opwerpen voor de beschikbaarheid van dodelijke middelen.
7. Opzet van een landelijk lerend systeem.

Ik zal deze zeven doelstellingen samen met 113 Zelfmoordpreventie met betrokken stakeholders bespreken om na te gaan voor welke doelstellingen breed draagvlak is en waar hierin wordt voorzien door reeds ingezette maatregelen en acties, dan wel specifieke extra maatregelen noodzakelijk zijn. Daar waar relevant zal ik deze ook afstemmen met mijn collega bewindspersonen (onder andere de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid).

Op basis van de gesprekken met andere bewindspersonen en stakeholders kan de landelijke agenda nog worden aangepast en aangevuld. Conform de motie van het lid Voordewind zal de nieuwe landelijke agenda suïcidepreventie uiterlijk in oktober met u worden gedeeld.³ Bij het verder uitwerken van de nieuwe landelijke agenda zal een aantal punten expliciet worden meegenomen. Hieronder ga ik hier puntsgewijs op in.

Vervolgacties onderzoek suïcides in 2017 onder jongeren

Op 16 januari jongstleden bent u geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoeksrapport suïcides in 2017 onder jongeren.⁴ Conform de toezegging in deze brief is op 4 maart een brede stakeholdersbijeenkomst georganiseerd, waarbij de uitkomsten van het onderzoek zijn besproken en aan de deelnemers is gevraagd welke acties ze bereid zijn te ondernemen. Belangrijkste conclusie is dat er een grote motivatie is vanuit de deelnemers om actief mee te werken aan verbeteringen die nodig zijn, waaronder het verkennen van de mogelijkheden van de uitvoering van de zogenaamde «psychologische autopsie»; het uitvoeren van onderzoek nadat een suïcide heeft plaatsgevonden en het verder betrekken van de jeugdzorginstellingen bij de aanpak van Supranet (GGZ). We zullen de acties van de betrokken organisaties in het verlengde van het stakeholdersonderzoek waar relevant meenemen in de nieuwe landelijke agenda.

Uitkomsten gesprek ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Conform de toezegging uit het laatste AO op 17 oktober 2019 heeft dit voorjaar een overleg plaatsgevonden met het Ministerie van OCW over het onderwerp «suïcides voorkomen door opleiding van artsen en hulpverleners». Tijdens dit gesprek is wederom naar voren gekomen dat beroepsgroepen zelf de inhoud van de opleidingen bepalen. Met deze uitkomst zal rekening worden gehouden bij het verder vormgeven van landelijke agenda, waarover ook met het Ministerie van OCW gesproken zal worden. Bij dit gesprek zal ook de verdere aanpak van het STORM-project betrokken worden.

Stand van zaken overige toezeggingen

Opsporen van uitingen van suïcidale gedachten op social media/internet en inzet algoritmes

Tijdens het laatste AO is toegezegd om uw Kamer te informeren over de manier waarop 113 Zelfmoordpreventie gaat acteren op het opsporen van

³ Kamerstuk 32 793, nr. 466

⁴ Kamerstuk 32 793, nr. 470

uitingen van suïcidale gedachten op de sociale media en internet en inzet/gebruik van mogelijk algoritmes. 113 Zelfmoordpreventie maakt momenteel op verschillende manieren gebruik van algoritmes. Ten eerste wordt met behulp van Google inzicht verkregen in het zoekgedrag van mensen op het internet naar methoden en middelen om suicide te plegen. Daarnaast wordt machine learning onderzoek ingezet om de kwaliteit van de 113 online hulpverlening te onderzoeken en bij het in kaart brengen van een opstapeling van risicofactoren voor suicide. Tot slot wordt een overzicht gemaakt van de mogelijkheden van machine learning, waarna de sterkste optie die de meeste suïcides potentieel voorkomt, verder uitgewerkt zal worden.

Uitkomsten gesprek Netflix

Daarnaast heb ik eerder toegezegd uw Kamer te informeren over de uitkomst van mijn gesprek met Netflix over het vermelden van de organisatie 113 Zelfmoordpreventie bij programma's of series die mogelijk aanzetten tot suïcidale gedachten. Dit is opgepakt door met Netflix afspraken te maken over het opnemen van een verwijzing naar de organisatie 113 Zelfmoordpreventie bij programma's of series die mogelijk aanzetten tot suïcidale gedachten. Tot nu toe heeft Netflix dat gedaan op twee plekken: de serie 13 Reasons why en de film All the bright places, die zich beide richten op jongeren. Indien er in de toekomst andere producties zijn waarbij een verwijzing relevant is en Netflix dit nog niet zelf heeft opgepakt, zal Netflix hier actief door 113 Zelfmoordpreventie op worden gewezen.

Tot slot

Met de bovenstaande acties en activiteiten wil ik onderstrepen dat het belangrijk is dat we de komende periode in gezamenlijkheid blijven werken aan suicidepreventie. We moeten dit met elkaar doen, als samenleving, individu, overheid en professional die in aanraking komt met kwetsbare mensen.

Naar verwachting zal het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) begin juli de landelijke suïdecijfers over 2019 publiceren. Ik zal uw Kamer hierover informeren, waarbij ik tevens zal ingaan op de stand van zaken van de activiteiten die lopen in het kader van de huidige Landelijke Agenda Suïcidepreventie (2018–2021).

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis